

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Komáromi Napok

A Komáromi Zsidó Hitközség az idén is bekapcsolódik a Komáromi Napok rendezvénysorozatába.

Május 4-én 14:30-tól újra szélesre tárjuk a Menház kapuját, az épület minden érdeklődő számára látogatható ezen a délutánon.

A nyitott kapuk napja mellett előadások, programok színesítik az eseményt, ekkor emlékezünk meg Izrael állam 60. születésnapjáról is.

14:30: Izrael 60 – az állam születése – dr. Novák Attila az MCSZ elnökének előadása

15:30: Otthonról haza – Komáromiak Izraelben – Paszternák András előadása

16:00: A Pannónia Klezmer Band Koncertje a zsinagógában

A koncert a Magyar Köztársaság Pozsonyi Kulturális Intézete jóvoltából jön létre. Az esemény része a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma által támogatott a Zsidó Kultúra Napjai Komáromban programnak.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Mártírnep

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden jóéremű embert a komáromi zsidóság deportálásának 64. évfordulója alkalmából rendezendő megemlékezésre, melyet 2008. június 15-én, vasárnap 10:30-kor tartunk a komáromi zsidó temetőben (Aranyember utcája).

Ünnepi beszédet mond: dr. Schöner Alfréd főrabbi, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem (Budapest) rektora
Közreműködik: Tóth Emil, az egyetem zsinagógájának főkantora

12:00-kor közösen gyújtunk gyertyát az áldozatok emlékművénél a zsinagógában és koszorút helyezünk el a Menház falán található emléktáblánál

Mindenkit szeretettel várunk!

„Cesty – utak – ways“

A Komáromi Zsidó Hitközség az INTERNATIONAL HOLOCAUST Task Force támogatásával 2008. május 30-tól június 1-jéig rendezi meg „Cesty – utak – ways“ címmel konferenciáját a régió Holokauszt oktatásának aktuális kérdéseiről. A programot neves szakemberek segítségével, az általunk szervezett két korábbi továbbképzés tapasztalatait felhasználva (2002, 2005) állítottuk össze és ajánljuk tanároknak és művelődési intézményben dolgozóknak.

A program célja, hogy a résztvevők megfelelő elméleti és gyakorlati ismeret szerezzenek a témában, illetve megismerkedhessenek a vészidőszak oktatásának új módszereivel.

A program helyszíne: Menház Zsidó Kulturális és Közösségi Központ, Komárno (Eötvös u. 15. 94501, Komárno, Slovakia)

A program nyelve: szlovák és magyar

Kezdet: 2008. május 30., péntek 11:00, vége: 2008. június 1., vasárnap 14:00, jelentkezés: 2008. április 16-ig

A regisztrációs lap letölthető innen: ways.menhaz.sk. Bővebb információt a konferencia weboldalán találhat az érdeklődő.

A Melamed folytatódik

Május 4-én, vasárnap délelőtt folytatódik oktatási programunk.

10:30–12:00: A zsidóság alapjai – Pézsach és Shavuot között – a Zarándokünnepek, Izrael 60 éves

12:30–14:00: Héber nyelv

Minden érdeklődőt szeretettel várunk, olyanokat is, akik most szeretnének csatlakozni programunkhoz.

A program 14:30-tól a Komáromi Napok keretében folytatódik.

Meghívó

Széder este Komáromban

A Komáromi Zsidó Hitközség idén is megrendezi hagyományos Széder estéjét, melyre

**2008. április 20-án,
vasárnap 18:00-tól**

kerül sor a Menház Wallenstein Zoltán termében. Az estet Schwetsoff Dávid kántor úr vezeti.

A kóser vacsorát Budapestről biztosítjuk. A részvételi díj szimbolikus 50,- Sk vagy 400 HUF/fő. Jelentkezni 2008. április 16-ig lehet a KZSH titkárságán és a kile@menhaz.sk címen.

Megemlékezés Nagymegyeren

Az elmúlt években hagyománnyá vált, hogy az egykor jelentős zsidó közösséggel büszkélkedő Nagymegyeren a helyi önkormányzat kezdeményezésére összegyűlünk a Holokauszt áldozatainak emléktáblájánál a városközpontban. Az idén június 15-én 17:00-kor kezdődik a megemlékezés, melyen Totha Péter Yoel, a Páva utcai zsinagóga (Budapest) rabbija mond beszédet, a kántori feladatokat Klavanszkij Anatolij, a budapesti Szeretetkórház kántora látja el.

A régió további emléknapijainak időpontját májusi számunkban olvashatják.

Pészach ünnepe

Pészach ünnepe az idén április 19-én, szombaton este a Shabat kimenetelekor kezdődik. 20-án vasárnap és 21-én hétfőn az első két nap főünnep. 22-25-ig félünnep. Az utolsó két főünnepi nap április 26-27 (szombat, vasárnap).

Ünnepnapok:

Május 1. – Jom Hasoah- a Holokauszt emléknapja

Május 7. – Jom Hazikaron- az Izraelért elesett hősök napja

Május 8. – Jom Haacmaut- Izrael 60. születésnapja

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását. 2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges): Korona és devizaszámlák egyaránt!

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Faliújság rövid hírek

✧ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot támogatták: Balázs Lilla és Juli (Komárom), Šebo Štefan (Nagyfödemes) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✧ A budapesti Tikva Hungary színes purimi kiadványokat adományozott a KZSH-nak. Ezúton köszönjük Géczy Kornél segítségét!

✧ Négy egyetemi hallgató írja jelenleg szakdolgozatát a komáromi közösséghez kapcsolódó témában. Egy hallgató a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskoláról, egy a komáromi Selye János Egyetemről, kettő pedig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemről érkezett. Márciusban Paszternák Tamás koordinátor foglalkozott velük a Menházban. Munkájukhoz sok sikert kívánunk!

✧ A Szlovák Televízió Zsidó Nemzetiségi Magazinjának stábjá Komáromban forgatott, az adást májusban láthatjuk.

✧ A Regina Rádió (a Szlovák Rádió csatornája) riportere felkereste közösségünket, a riportban a jelenlegi programokról érdeklődött.

✧ A Magyar Rádió Halld Izrael című zsidó vallási műsorának vendégeként Paszternák Tamás koordinátor számolt be hitközségünk tevékenységéről.

✧ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének vezetősége 2008. március 30-án tartotta ülését a Pozsonyi Zsidó Hitközség kóser éttermében, melyen a KZSH-t Haas Judit irodavezető képviselte.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A Magyar Köztársaság Kulturális Intézete
Kulturálny inštitút Maďarskej republiky

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
 sáfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), **nyomatás** – tlač: Silvester s.r.o., a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355.
Regisztrációs szám: 3884/2008. ISSN 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

Hitközségek régiókban

Beszélgetés Jávor Mátyással a székesfehérvári Zsidó Hitközség elnökével

Kiskunhalason születtem 1939.-ben. A hitközség ortodox volt, a nagyon szép templomunk volt és létezik a mai napig is.

Élmény volt a templomudvarban játszani. Engem is- mint a többi halasi zsidót- 1944-ben gettóba vittek, majd onnan Ausztriába deportáltak, ahonnan szüleimmel együtt 1945-ben térünk vissza Halasra. 1953-ban költözünk Székesfehérvárra, azóta is itt élek.

1995-óta a Székesfehérvári Zsidó Hitközség elnöke vagyok.

Melyek voltak a székesfehérvári közösség életének legfőbb állomásai?

Hitközségünk 1862-ben vált ketté, ortodox és neológ közösségre. Az ortodoxoknak már volt templomuk, a neológok 1864-ben építettek egy gyönyörű kéttornyú templomot, melyet sajnos a háború alatt találat ért. Megmenthető lett volna az 1946-47-es években vagy 30 esküvő volt a romos templomban, de a városvezetés úgy határozott, hogy le kell bontani. Ez 1949 körül fejeződött be.

A koncentrációs táborokból 1945 tavaszán visszatért hittestvérek úgy határoztak - kis létszámuk miatt, hogy egy hitközségben folytatják a hitéletet. Ez azóta is folyamatosan működik.

Nagy veszteség volt számunkra - a Holocauston túlmenően- az 1946-47-es és az 1956-os aliázás.

Mi jellemzi a mai hitközségi életet? Milyen eseményeket rendeznek?

Ezzel el is jutottunk napjainkig. Kis létszámmal ugyan, de igyekszünk fenntartani hitközségünket, megtartani a pénteki, nagyünnepi Istentiszteleteket, nem kis nehézségek árán.

Ros Hasana és Jom Kipur ünnepére rabbit-rabbi jelöltet- és kántort foglalkoztatunk, néha Chanukakor, Púrimkor, Sövuoszkor is. Tu Bisvatkor,

Púrimkor és Chanukakor műsoros délutánt szoktunk szervezni. A széder estét ingyenes vacsorával rendszeresen megtartjuk.

Valamelyik történelmi egyházzal ökumenikus előadásokat szervezünk. Az idén a Biblia évében kiállítást rendeztünk, melyet Prof.Dr.Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi nyitott meg. Jelentős rendezvényünk

Az előbbieken már beszéltem rendezvényeinkről, a programunkban nem szerepel fiatalokat érintő.

Milyen a kapcsolatuk van a régió többi közösségével?

A társhitközségekkel jó a kapcsolatunk, főleg Veszprémmel, Siófokkal, Tatával, Kisbérrel, de szoros a kap-

a MÁRTIR megemlékezés szervezése és lebonyolítása. Évente 4-5 alkalommal vacsoraestet tartunk.

Mesélne egy kicsit a közösség összetételéről. Mely generációk alkotják a hitközségek, milyen programok iránt van érdeklődés Önöknél?

A rendezvényeinkből is látszik, hogy hitközségünk összetételére nem a fiatalok jelenléte a jellemző. Sajnos ki kell mondani, hogy 3-4 fiatal kivételével a tagság nagy része 60 év fölötti és ebből is legalább 70 % a nő.

csolat Kaposvárral, Keszthellyel, Zalaegerszeggel.

A nagyünnepi Istentiszteleteinket a szórványban élők rendszeresen látogatják.

Hogyan látja a Székesfehérvári Zsidó Hitközség jövőjét?

Hitközségünk jövőjét ugyanúgy látom, mint a diaszpórában élő hitközségek, - titeket is beleértve - igen nagy munka szükséges ahhoz, hogy beszélhessünk magyarországi vidéki zsidóságról.

TRADÍCIÓ - a komáromi zsinagóga hitéleti oldala

Veró Tamás rabbi ünnepi írása

Egyiptomi kivonulás és megszabadulás ünnepe, a SZABADSÁG és ELKERÜLÉS 8 napja: Peszah

Április 19-én, szombat este tartjuk az első széder estét, amely bevezeti a nyolc napon át tartó kovászostól való elkülönülés ünnepét. Az első és utolsó két nap főünnep, a közbeeső négy nap hol hámoéd, félünnep.

Hág hápeszách. Elkerülés ünnepének is nevezzük ezt az időszakot, mert a Tóra szerint a csapások elkerülték a zsidó házakat.

Hág hámacot, a kovásztalan kenyér ünnepének is nevezzük Peszahot. Emlékezve a történelmi eseményre, amikor őseink sietve hagyták el Egyiptomot, s nem volt elég idő a tészta megkélésére. Maga a mácá (macesz, pászka) szó kovásztalan kenyeret jelent. Ennek tésztájában sütés előtt, víz nélkül mást nem lehet tenni. Nyolc napig-az egész idő alatt-csak kovásztalan ételeket eszünk.

Hág hááviv, a tavasz ünnepe, Zmán héruténu, szabadságunk ünnepe is egyben Peszách. Évszázadokon keresztül rabszolgasorban szenvedtek őseink Egyiptomban. Ám Isten meghallgatta Izrael gyermekeinek jajkiáltását, imáját, és Mózes személyében olyan vezető támadt, aki a tömeg élére állva kivezette az embereket a szolgaságból.

Hág Háhéru - szabadság ünnepe. Ez az esemény mélyen belevésődött a közösség emlékezetébe, a családi és zsinagógai életbe egyaránt.

Kívánok mindenkinek kellemes, boldog, kóser Peszahot. Kívánom mindannyiuknak, hogy büszkén megtartsák a két széder estét, családi vagy közösségi szervezésben.

Hág száméach! Boldog ünnepet!

A chaméc felkutatása és kitakarítása

Az Egyiptomi Kivonulás csodáját a zsidó nép nemzedékről nemzedékre hagyományozta és megőrizte mindmáig, gondosan ügyelve a legapróbb részletekre is. Az Egyiptomi Kivonulás tette néppé Izraelt, a Kivonulás közepette kötöttet örök szövetség a nép és az Úr között, a nép és az Ország között: ezeknek az eseményeknek célja a Tóraadás és a zsidóságnak a maga Országában szabad népként való letelepítése volt. A legszembeötlőbb, apáról fiúra szálló, évezredek át megőrzött peszáchi szokás, noha látszólag amolyan mellékes kísérőjelenség, a minden kovászostól, megkelt ételtől való tartózkodás. A Tóra elbeszélése szerint Izrael népe nagy sietve kényszerült elhagyni Egyiptomot, az elsőszülöttek halálától sújtott fáraó és a nép haragjától tartva. Nem is volt idejük útravalót készíteni, hanem fogták a tésztájukat, s azon keletlenül vitték magukkal: maceszlepényt, mert meg sem kelt (Smot, 12,39). Ez volt Niszán 15 én, a Kivonulás napján. A kovászos, megkelt ételek

nemzedékeken át hagyományozódó tilalma két célt is szolgál. Az egyik, hogy érzékletesen állítson emléket a Kados Baruch Hu, az Örökkévaló hatalmas kezétől vezetett, mindenki szemeláttára történő Egyiptomi Kivonulásnak. A másik: az idők végezetéig emlékeztetni az eljövendő nemzedékeket, ilyen emelkedett hittel bíztak atyáink az Örökkévalóban, noha semmiféle előzetes felkészítésben, nevelésben nem részesültek. A kovászostól való tartózkodással és a mácot (macesz) evésnek parancsával hajtunk fejet az Örökkévaló nagysága és atyáinknak kételkedés és ellenvetés nélkül való, lángoló hite előtt. Nem csak a chamécra vonatkozik, hogy "ne láttassék és ne találtassék a birtokodban" az ünnep alatt, hanem a valami egy dologban benne lévő chaméc is tilos. Így a legkisebb mennyiségű chamécos anyag bármilyen keveréke is elegendő hozzá, hogy meg legyen tiltva az egész Peszách idejére. A halacha a következő három szabállyal mutat utat:

1. Meg kell keresni a chamécot és eltakarítani.

2. Elhatározzuk, hogy megsemmisítünk minden chaméc(s)t.

3. Eladjuk a chamécot a nem zsidóknak.

Ami a chaméc keresését illeti, a Tóra szerint elég, ha az a szándékunk, hogy lemondunk a chamécra. Elég, ha lélekben elhatározzuk, hogy lemondunk a birtokunkban lévő minden chamécra, és kijelentjük, hogy „egyen olyan, mint a föld pora“, olyan dolog, aminek végleg semmi fontossága, jelentősége nincsen, mint a föld porának. Ilyen módon nem hágya át az ember azt a parancsot, hogy ne találtassék chaméc a birtokában. Peszách előtt kötelesek vagyunk a legalaposabban megvizsgálni, hogy van-e a birtokunkban chaméc, s ha találtunk, el kell égetnünk a Széder este előtti napon (erev-Peszáchkor), a napkeltétől számított hatodik óra kezdetéig. Niszán hó 14. napjának beköszöntekor, az erev-Peszách előtti estén, aprólékosan meg kell vizsgálnunk, hogy nem maradt-e chaméc a lakásunkban, noha Purimtól kezdve egészen eddig a napig már mindent végigtakarítottunk.

Erev-Peszách előestéjén, mindjárt a Máriv, az esti ima után van a chaméc keresésének ideje (bedikát cháméc). Semmiféle munkát sem végzünk, amíg a kutatást be nem fejeztük. A kutatást gyertyafényénél ejtjük meg, s előtte a következő brachát mondjuk: Áldott vagy Te, Urunk, Istenünk, a világ királya, aki megszenteltél bennünket parancsaidal, és megparancsoltad a chaméc megsemmisítését. A chamécot másnap délelőtt el fogjuk égetni, a keresés tehát nem végső célja valaminek. A gyertya fényénél kikotrunk minden sarkot, minden repedést, főleg a rendszeren chamé tárolására szolgáló helyeket. Tollseprővel „takarítjuk“ össze a talált kenyérmorzskákat, belegyűjtjük egy zacskóba, és félretesszük. Jól szem előtt levő helyre tesszük, hogy másnap a délelőtti órákban el ne felejtjük elégetni.

(Folytatás a következő oldalon)

Egyiptomi kivonulás...

(Folytatás az előző oldalról)

A ház gazdája kimondja, hogy minden, a tulajdonában levő chaméc és kovász(os), amit nem vett esetleg észre és nem tudta elégetni, mintegy nem is létezik számára, nem tekinti tulajdonának. Így szól: Minden birtokomban levő chaméc és kovász, amit nem láttam, és amit nem égettem el, legyen semmis, értéktelen és senkié se, mint a föld pora.

A chamécot legkésőbb Erev-Peszach (a Széder este előtti nap) hatodik órájának kezdetéig el kell égetni. Ha az egész nap 12 részre (órára) van osztva, akkor a napkeltétől számított negyedik óra végéig szabad a halacha szerint chamécot enni, azaz a nap első harmadában. Az ötödik órára nézve a törvényhozók azt mondják, hogy köztes helyzetben van: chamécot már nem esznek, de még nem kötelező elégetni sem.

Maca smura

Az Egyiptomi Kivonulás emlékére tilos kenyeret, chamécot ennünk, viszont maceszt (maca) enni kötelesek vagyunk: macesz-lepényt sütöttek a tésztából ... mert nem kelt meg (Sömot - Móz.11. - 12,39), kovászosat ne egyetek, minden lakóhelyeteken kovásztalan kenyeret egyetek (Sömot - Móz.11. - 12,20). Bölcsseink azt vonták le ezekből az írásversekből, hogy még a nők is kötelesek maceszt enni, noha a peszachi macesz-evés olyan micva, amelyet az idő határoz meg, s az ilyeneket a nők nem kötelesek teljesíteni (tfilin, imádkozás stb.). Azért, azt mondták, mert a kötelezettség a tilalommal van párhuzamba állítva, és minden „ne tedd“-micva érvényes a nőkre is. A „ne tedd“-micva folytatása a macesz-evés parancsa, s a nők osztoznak benne a férfiakkal. Valami különbség azért van a chaméc-evési tilalom és a macesz-evés parancsának végrehajtásában. A tilalom az egész ünnep idejére (hét nap Izraelben, nyolc Erec-Jisraelen kívül) szól, a kötelezettség korlátozva van a Széder-estére. Niszán 15-16-án kötelesek vagyunk maceszt enni, ahogyan az írásvers mondja: „este egyetek maceszt, az ünnep többi napján pedig engedélyünk van rá“. A zsidók többsége a közönséges maceszt eszi a Széder-estén is, de aki mélyen akarja teljesíteni a micvákat, az maca smurát, az egész éven át gon-

dosan őrölt lisztből készült maceszt szerez be erre az alkalomra. Miben különbözik ez a maca smura a közönséges macesztől? A közönséges maceszt is egész éven át őrzik a nedvességtől, mindentől, ami erjedést okozhat benne, a liszt megőrlésének pillanatától kezdve. A maca smura már a gabona learatásának pillanatától kezdve különös elbánásban részesül. Mert tudni kell, hogy az erjedés veszedelme ott leselkedik a maceszra a búza levágásának idejétől kezdve egészen a sütés végső teendőiig: túl nagy meleg, a levegő nedvessége, a vízzel való összegyúrás elhúzódása mind alkalmatlanná tehetik a maceszt. Így, akik esznek a Széder-estén közönséges maceszt, azok is ügyelnek rá, hogy legalább az a (személyenként) kb. három darab, amivel az ember a macesz-evési kötelezettségének eleget tesz, maca smura legyen. (A megengedett 18 percnél tovább ne álljon, 18 percnél pedig már erjedésnek számít, ha nem kezdik el sütni.) Nagyobb tisztelet jut ki a micvának, ha emberi kéz teljesíti. A mai napig is sokan vannak akik szigorúbban veszik a micvát, és csak kézi maceszt esznek az egész ünnep alatt.

Erev - Peszach

Jókor reggel, korán kelünk ezen a napon, mert sok a tennivaló a Széder-estéig. Amikor állt a Szenté1y, ez a nap is ünnep volt, a nap közepén áldozták fel a peszachi áldozatot. Hallé1t mondtak alkonyatkor, azért a mai napig is az a szokás, hogy nem végeznek semmi munkát már dé1től kezdve, kivéve a macesz sütését. Már a déli órákban sem szoktak más munkát végezni, csak ami a Széder-este előkészítéséhez szükséges. Fontosságánál fogva bölcsseink olyan szigorúan vették ezt a szokást, hogy azt mondták, „aki munkát végez erev-Peszachkor, nem fogja áldásnak jelét se látni soha“. Számos kötelesség esik erre a napra. El kell égetni a chamécot, amit nem égetünk el, el kell adni a nem-zsidónak, maceszt sütni, végül elkészíteni a Széder-tálat. Az elsőszülött fiúk böjtölni kötelesek erev-Peszachkor. Az is, aki csak anyjának elsőszülött fia, de apjának nem. Azért böjtölnek, hogy visszaemlékezzenek az egyiptomi elsőszülöttek halálára és a zsidó elsőszülöttek csodálatos megmenekülésére. Micva lakomán, pl. amit az újszülött körülmetélésére (brit-mila, „brisz“) vagy a Talmud egy traktátusának befejezésére rendeznek, azonban

szabad enniük. Ezért szokták úgy rendezni a dolgokat, hogy a zsinagógákban, tanházakban (bét Midrás) éppen erev-Peszachra essen egy maszechet befejezése. A Sacharit, reggeli ima után tartják meg az utolsó órát a maszechet magyarázatából, az elsőszülöttek részt vesznek rajta, és az utána következő lakomán. Így az elsőszülöttek tanulással „váltják“ meg a böjtöt, és a micva-lakomán való részvétel miatt már egész nap ehetnek. Erev-Peszachkor korán imádkoznak, hogy maradjon idő reggelizni. Reggelire még chamécot esznek. A chaméc evés tilalma a nap felkeltétől számított negyedik órában kezdődik, ez kb. reggel 9 óra. Ennek minden évben külön utána kell nézni. Ezután eltakarítjuk a maradékokat, minden morzsát összegyűjtünk, amit pedig nem akarunk elégetni, azt a rabbi útján eladjuk a nem-zsidónak. A hatodik óra kezdetekor elégetjük a chamécot. Erev-Peszachkor mikvébe (rituális fürdő) mennek, az embernek meg kell tisztulnia az ünnep tiszteletére, meg is kell nyiratkozni, de még a dé1előtti órákban (ne felejtjük el, hogy az ünnepben kezdődik az ómer-számlálás 49 napja, az alatt tilos nyiratkozni). Dé1től kezdve a férfiak sütik a maceszt és előkészítjük a Széder estét. Chamécot már nem eszünk, de a macesz is tilos a Széder estéig. Egyáltalán, igyekszünk keveset enni, hogy jó étvágygal tegyünk eleget a macesz-evés micvájának, ne csak úgy ímmel-ámmal. Erev-Peszach nem böjt nap (kivéve az elsőszülötteket), mégsem eszünk sem chamécot, sem maceszt. Van, aki már Niszán hó elsejétől tartózkodik a macesz evésétől.

Kóser Peszáchot kívánunk Mindenki-nek!

Jövők, ami összeköt – a régió oldala

Purim Győrött

Vidám Púrimi meghívót kaptunk Győr-ből. A kellemes délutánon Villányi Tibor, a hitközség közelmúltban újráválasztott elnöke köszöntötte a résztvevőket, köztük a dunaszerdahelyi, mosonmagyaróvári és komáromi testvérhitközségek képviselőit.

Több évtized után ismét gyermekek szerepeltek legvidámabb ünnepünkön, halvány reményt sugározva a közösség jövőjét illetően. A négy gyermek vidám púrimi műsora, mely verseket, da-

lokot tartalmazott, a közösség kántora tanította be, nagy tapsot kapott.

A második részben Gara István, győri kántor operarészleteket énekelt. A délután fénypontja Klein Judit koncertje volt, aki népszerű izraeli és jiddis dalokkal, temperamentumával elkápráztatta a közönséget. Juditot zongorán Neumark Zoltán kísérte.

Szép délután volt, reméljük nemso-kára újra találkozunk!

PT

Purimspiel a Menházban

Rendhagyóra sikeredett az 5768. zsinagógai év Púrim ünnepe városunkban. A hitközség tagjai péntek este gyűltek össze, hogy a közös szombat fogadás mellett megemlékezzenek Eszter királyné nemes cselekedetéről, amikor megmentette Perzsiában a zsidó népet Hámán gonosz ármánykodásaitól.

A közösség tagjait Paszternák Tamás, köszöntötte, majd bemutatta Kozma Klein György kántor urat, aki az esti imát vezette. A Kabalat Shabatot követően ünnepi kidusra került sor a Wallenstein Zoltán terem-

ben. Az ízletes kóser vacsorát a budapesti Carmel Kft. munkatársai készítették. Az ünnep történetét Kozma Klein György gyermekeivel közösen előadott Purimspielje hozta közelebb a megjelentekhez. A púrimi bábelőadás nagy sikert aratott. A rendezvényen köszönthettük tagunkat Szalay Vilma néni kerek születésnapján.

A program lebonyolításában nyújtott segítségért köszönet Haas Jutkának, Pasternák Antalnak és Paszternák Andrásnak.

PA

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy hitközségünk Pozsonyban élő tagja

Ing. Tomáš Delikát CSc.

életének 58. évében elhunyt.

A komáromi zsidó temetőben nagy részvét mellett dr. Novák Tamás, hitközségünk tagja búcsúztatta.

A család gyászában osztozunk, emlékeit örökké megőrizzük.

*a KZSH vezetősége
és a HH szerkesztői*

Kavicsok...

Delikát Tomi emlékére

Állok a ravatalozóban, kezemben egy követ szorongatok... Ismét itt vagyunk, megint búcsúzunk valakitől, aki tagja volt a közösségünknek, aki lelkes olvasója volt lapunknak, akivel pár hete még e-mailt váltottunk. Elém villan, Tomi szüleinek emléke,... a mindig vidám Éva nénié,... és Laci bácsié, aki a hitközség titkáráként éveken át intézte a közösség ügyeit...

Itt álltam ugyanígy az ő temetésükön is,... Éva nénié volt az első gyászírás, amely megjelent a Hitközségi Híradó hasábjain. Aztán pár évre rá elment Laci bácsi is... S most fiukat, Tomit is elkísértük utolsó útjára, aki bár Pozsonyban élt, rendszeres megfordult Komáromban. Ha ideje és egészségi állapota engedte, rendezvényeinket is látogatta.

Kedves Tomi! Hiányozni fogsz nekünk, emléked örökké megőrizzük!

*Paszternák András,
a Hitközségi Híradó
szerkesztőinek nevében*

Kile Kaleidoszkóp

Vezetőségi ülés

Március 21-én, pénteken a purimi rendezvény előtt tartotta soros ülését a KZSH vezetősége, melyen az aktuális problémákat tárgyalták meg.

Döntés született a temető felújításának folytatásáról, az Eötvös utca 9. bérelti szerződéseinek ügyéről.

A vezetőség határozott arról, hogy megkezdi a Menház külső felújításának előkészítését.

A temetői lakás hamarosan elkészül, a gondnoki állásra a hitközség nyilvános pályázatot ír ki.

Az ülés további részében összefoglaló hangzott el a következő időszak várható eseményeiről és a tagság aktivizálásának szükségességéről.

p

Temetői hírek

Megkezdődött a tavaszi viharban ledőlt kerítés helyreállítása, a korábban megrongált részek javítása.

☆

A temető tavaszi karbantartása áprilisban indult, kérjük azokat a hozzátartozókat, akik a temetőgondozási díjat még nem fizették be, pótolják ezt minél hamarabb a titkárságon, vagy banki utalással.

☆

Pészach ünnepe alatt a temető az alábbi napokon nem látogatható: április 19-21 (szombattól hétfőig), április 26-27 (szombat-vasárnap).

Az Eötvös utca 9. hírei

Márciusban sor került a ház kéményeinek bélelésére, ezzel a ház rekonstrukciója egy újabb jelentős szakaszához érkezett.

☆

A nyár folyamán a KZSH anyagi helyzetétől függően további felújítási munkákra is sor kerül.

A titkárság nyitvatartása Pészachkor

Pészach ünnepe alatt, április 21-én, hétfőn a titkárság zárva tart, a fogadóóra elmarad. A többi napon a megszokott rend szerint üzemel az iroda (hétfő 15:00-17:00, csütörtök 10:00-12:00, más időpontban előzetes egyeztetés alapján vár mindenkit Haas Judit irodavezető, tel: 7731-224, e-mail: menhaz@menhaz.sk).

Nyertes pályázatok

A Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma 20000 Sk-val támogatta a HH megjelenését, 30000 Sk-val járult hozzá a Zsidó Kultúra Napjai Komáromban rendezvénysorozathoz. Nyitra Megye Önkormányzata 15000 Sk-val járul hozzá a Shalom klub ideai működéséhez. A Szlovák Köztársaság Kormányának Kárpótlási Tanácsa Allokációs Bizottságának döntéseiről májusi számunkban olvashatnak.

MELAMED 3.

Az eddigiektől eltérően ezúttal szombaton került sor oktatási programunk, a MELAMED soron következő előadásaira. A shabat délelőtti I'tentisztelet liturgiájának világába Kozma Klein György kántorjelölt vezette be az érdeklődőket. A shabat és a Púrim szokásvilágában Túri Anett, az Or-Zse judaisztika tanár szakos hallgatója kalauzolta a tanulni vágyókat. A héber nyelvórát Anett egy másik Or-Zses hallgatóval, Plesz Mária-ával közösen tartotta. A rendezők az ünnepre való tekintettel slachmoneszszal is meglepték a hallgatóságot, a kóser csokiknak nemcsak a fiatal résztvevők örültek. Oktatási programunk áprilisban folytatódik.

Kármán György 75 éves

A közelmúltban 75. születésnapját ünnepelte rendszeres olvasónk Kármán György orgonaművész, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem tanára, a Magyar Televízió Az utódok reménysége című zsidó vallási műsorának alapítója. A szép jubileumhoz ezúton gratulálunk! Bis 120!

A budai körzet látogatása

Május 18-án Komáromba látogat a Budapesti Zsidó Hitközség Frankel Leó utcai körzete, az egész napos program során felkeresik hitközségünket és megismerkednek Komárom nevezetességeivel is.

Hirdetési lehetőség

A HH várja hirdetőik jelentkezését. Terveink szerint lapunk nemsokára teljesen színes lesz, így a reklámok is kitérően minőségben jelennek majd meg.

STETL – kultúrna príloha Spravodaja

Predstaví sa Vám Anett Turi

Narodila som sa 25. januára 1987. v Budapešti. Od 1. do 6. triedy som navštevovala základnú školu Ferenca Kölcseyho s vyučovaním anglického jazyka. Potom som navštevovala gymnázium a základnú školu Sándora Scheibera, kde som v roku 2005 zmaturovala. Teraz som poslucháčka tretieho ročníka judaistiky na Židovskej Univerzite (ORZSE) v Budapešti. Z anglického jazyka mám štátnicu stredného stupňa, zo slovenského jazyka mám štátnicu prvého stupňa a v budúcnosti plánujem si urobiť štátnicu stredného stupňa z hebrejského jazyka.

Prvý raz som bola v Komárne s veriacimi z námestia Bethlen a teraz som bola aj ja medzi prednášajúcimi. S prekvapením som zistila, že mnohých zaujímala tematika. Atmosféra bola veľmi srdečná a priateľská. So vzrušením očakávam nasledujúci program Melamed.

Preto, že som chodila do židovského gymnázia a veľmi som sa zaujímala o židovské vyznanie a hebrejský jazyk, pre mňa bolo samozrejmé, že aj v budúcnosti by som sa chcela zaoberať z niečím podobným. Aj učitelia na gymnázium mi odporúčali, aby som pokračovala v štúdiu tohto zamerania, lebo videli že mám trpezlivosť a vytrvalosť zaoberať sa s detmi.

Slovenský jazyk som sa naučila od mojej mami, ktorá sa narodila v Trenčíne a na Slovensku skončila Univerzitu.

Starí rodičia a rodina žije v Trenčíne a v Nitre. Na prázdninách som vždy bola v Trenčíne. Mám tam veľa priateľov, s ktorými sa viem rozprávať len po slovensky, čo mi pomohlo naučiť sa dobre slovenský jazyk.

Po skončení Univerzity, rada by som učila na Gymnázium Sándora Scheibera, chcela by som si urobiť doktorát a potom by som chcela skončiť ešte jednu Univerzitu - archeológiu, kriminalistiku, žurnalistiku alebo tlmočníctvo.

Som dlhoročnou členkou veriacich z Bethlenskej synagógy, do teraz každý rok som sa zúčastnila osláv Púrimu, ale teraz pre iné zaneprázdnenie sa nezúčastním osláv tohto sviatku v tejto synagóge. V ORZSE po prečítaní Megily, usporiadáme purimskú hru, kde ja budem predstavovať Kráľovnu Ester. Purimské predstavenia v Bethlenskej synagoge boli pre mňa každý rok radostné a nezabudnuteľné, kvôli predstaveniam detí zo škôlky Benjámín a detí zo školy Scheiber. V tento deň je veľa detí v synagóge, ktoré pri počutí mena Haman, robia veľký hluk a krik. Pre mňa je sviatok Simchat Tóra a Purim ten najobľúbenejší.

Život budapeštianskej a vidieckej židovskej pospolitosti sa začína rozvíjať. Stále viac židovských mladých ľudí pravidelne chodí do synagógy a veľa ľudí sa zaujíma o židovskú vieru. Zdá sa mi, že stále viac je tých, ktorí keď sa dozvedia o svojom židovskom pôvode, hľadajú cestu späť k židovskej viere.

Vážení priatelia,

Židovská náboženská obec v Nitre dovoľuje si Vás a členov Vašej obce srdečne pozvať na divadelné predstavenie monodrámy Sila medu, napísanej na motívy knihy Violy Almássy-Kováčovej Čas barchesu. Scenár napísala a hru naštudovala EVA HLA-VÁČOVÁ, jedna z výrazných hereckých osobností Divadla Andreja Bagara v Nitre. Scénu navrhol František Perger, režijne naštudoval Peter Oravec.

Predstavenie sa uskutoční v utorok 8. apríla o 17.00 hodine v Štúdiu Divadla Andreja Bagara v Nitre. Po predstavení sa bude konať priateľské posedenie s herečkou, ktorá si v týchto dňoch pripomína významné životné jubileum.

Vstupenky na predstavenie Vám venuje ŽNO v Nitre. Verím, že spoločne prežijeme pekné popoludnie s kultúrnym aj spoločenským zážitkom. Potvrďte, prosím, svoju účasť a počet požadovaných vstupeniek na telefónnom čísle predsedu predstavenstva ŽNO v Nitre, JUDr. P. Schwarcz (0903 560 525), alebo e-mailom na apisnitr@stonline.sk do 2. apríla 2008.

Tešíme sa na osobné stretnutie s Vami!

**Predstavenstvo ŽNO
v Nitre**

Szarvas 2008

Židovský medzinárodný tábor v Szarvasi pozýva deti vo veku od 7 do 17 rokov vychutnať si aj tento rok leto plné nezabudnuteľných zážitkov. Tábor sa uskutoční od 10. do 22. augusta 2008.

Záujemcovia sa môžu hlásiť na 0910 803 613 – Tomáš Färber alebo na 0902 173 048 – Petra Mullerová, email: petramullerova@hotmail.com
Tešíme sa na Vás.

Spomienka vo Veľkom Mederi

Za posledné roky sa stalo už tradíciou, že vo Veľkom Mederi, ktoré mesto bolo známe svojou židovskou komunitou na základe iniciatívy miestnej samosprávy sa stretávame v centre mesta pri pamätníku obetí Holokaustu. V tomto roku sa stretnutie uskutoční 15. júna o 17.00 hod. kde slávnostný prejav bude mať rabin synagógy na ulici Páva v Budapešti Péter Yoel Totha, v úlohe kantora bude vystupovať Anatolij Klavanskij - kantor Židovskej nemocnice v Budapešti. O pamätných dňoch regiónu sa dočítate v májovom čísle Spravodaja.

Otváracie hodiny na sekretariáte v počas Pésachu

Počas sviatkov dňa 21. apríla bude sekretariát zatvorený. Nasledujúci týždeň budeme prevádzkovať v riadnom pracovnom čase (pondelok 15:00-17:00, štvrtok 10:00-12:00, v inom termíne len po odsúhlasení s pani vedúcou Juditou Haásovou tel: 7731-224, e-mail: menhaz@menhaz.sk).

S hlbokým žiaľom Vám oznamujeme, že člen našej ŽNO, ktorý žil v Bratislave

Ing. Tomáš Delikát CSc.

zomrel vo veku 58 rokov.

Na židovskom cintoríne v Komárne, v prítomnosti mnohých smútiacich sa s ním lúčil člen našej ŽNO dr. Vojtech Novák.

Vyjadrujeme sústrasť jeho rodine. Jeho pamiatka bude zachovaná.

Vedenie ŽNO
a redakcia Spravodaja.

Zasadanie vedenia

V piatok 21. marca t.r. pred Púrimom zasadalo vedenie našej ŽNO, kde pre-rokovali aktuálne otázky. Uzniesli sa na tom, že sa budú pokračovať v prácach na rekonštrukcii cintorína a rokovali vo veci nájmovej zmluvy na ulici Eötvösa č. 9. Vedenie sa uznieslo na tom, že začnú prípravne práce obnovy vonkajšej fasády Menházu. Zanedlho bude dokončená výstavba domu správcu cintorína. ŽNO vypíše verejnú súťaž na obsadenie miesta správcu. V ďalšej časti rokovania hovorili o očakávaných udalostiach najbližšieho obdobia a o tom, že je potrebné aktivizovať členov.

Správy o ulici Eötvösa č. 9.

✧ V marci sa ukončili práce na komíne budovy, čím sa ukončila mimoriadne dôležitá etapa rekonštrukčných prác.

✧ V závislosti od finančnej situácie ŽNO v priebehu leta sa môžu realizovať aj ďalšie práce.

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Účty sú v Sk aj v devízach!

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Podporovali ŽNO v Komárne, Spravodaj a Klub Šalom: Lilla a Juli Balázs (Komárno, Štefan Šebo (Tekovské lužany) a aj takí, ktorí žiadali anonymitu. Každému ďakujeme!

✧ Tikva Hungary z Budapešti nám darovala veľmi pekné publikácie o Púrim. Ďakujeme Kornélovi Géczymu za pomoc!

✧ Štyria poslucháči univerzity píše diplomovú prácu v tematike, ktorá sa viaže k našej, komárňanskej komunite. Jeden je poslucháčom Vysokej školy Dániela Berzsényiho v meste Szombathely, ďalší je poslucháčom Univerzity J. Sellyeho v Komárne a dvaja sú poslucháčmi Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Naš koordinátor Tamáš Paszternák sa stretol s nimi a oboznámil ich so ŽNO v Menháza. K práci im prajeme veľa úspechov.

✧ Štáb Židovského magazínu Slovenskej televízie natáčal v Komárne, reláciu uvidíte v máji.

✧ Reportér z Rádia Regina navštívil našu komunitu a v reportáži sa zaoberal s našimi programami.

✧ V maďarskom rádiu v náboženskej relácii - Halljad Izrael - vystúpil ako hosť koordinátor Tamáš Paszternák, ktorý hovoril o činnosti našej ŽNO.

✧ UZ ŽNO Slovenska zasadalo dňa 30. marca 2008 v kóšer reštaurácii v Bratislave. Našu ŽNO zastupovala vedúca kancelárie Judita Haásová.

Správy z cintorína

Začali sme s opravou plotu, ktorý bol narušený v priebehu jarnej víchrice.

✧

Jarné rekonštrukčné práce zahájime v apríli, žiadame príbuzných, ktoré zatiaľ nezaplatili poplatok za ošetrovanie hrobov, aby tento svoj dlh čím skorej vyrovnali na sekretariáte, alebo poukázali peniaze prevodom v banke.

✧

Počas sviatku Pésach bude cintorín zatvorený v dňoch 19.-21. apríla (od soboty do pondelka), a 26.-27. apríla (v sobotu a v nedeľu).

SPRA VODAJ ^{בה}

Purimspiel

Sviatok Púrim v našom meste v roku 5768. bol zaujímavý. Členovia našej ŽNO sa stretli v piatok večer, aby popri spoločnom uvítaní soboty si pripomenuli šľachetný čin kráľovnej Ester, keď zachránila v Perzii židov pred úkladmi zlomyseľného Hámána.

Členov ŽNO pozdravil koordinátor Tamáš Paszternák, následne predstavil kantora Györgya Kozma Kleina ktorý viedol večernú modlitbu. Po Kabalat Šabate bol kидуš v sále Zoltána Wallen-

steina. Vynikajúcu večeru pripravili v Budapešti v kuchyni Kóser Laky Carmel Kft. (s.r.o.) Sviatok nám priblížil György Kozma Klein, ktorý so svojimi deťmi nám predstavil tzv. Purimspiel. Mimoriadne úspešné bolo bábkové divadlo o Púrim. Pri tejto príležitosti sme blahoželali tete Vilme Szalay, ktorá oslavovala okrúhle výročie narodenín.

Za pomoc pri realizácii programu ďakujeme Judite Haásovej. Antonovi Pasternákovi a Andrásovi Paszternákovi.

Deň martýrov

ŽNO v Komárne aj touto cestou pozýva každého dobromyseľného človeka na spomienkovú oslavu usporiadanú z príležitosti 64. výročia deportácie Židov z Komárna. Miesto: židovský cintorín v Komárne (ulica Zlatého muža, termín: 15. júna 2008 o 10.30 hod.

Slávnostný prejav prednesie: dr. Alfréd

Schöner hlavný rabín, rektor Židovskej univerzity v Budapešti. Účinkuje: Emil Tóth hlavný kantor synagógy pri univerzite

O 12:00 hod spoločne zapálime sviečky pri pamätníku obetí v synagóge a umiestnime veniec k tabuli na stene Menházu.

Melamed pokračuje

4. mája, v nedeľu pred programom Komárňanských dní budeme pokračovať v našom programe

10:30–12:00: Základy židovstva - Pésach a pútnické sviatky

12:30–14:00: Hebrejčina

Očakávame Vás, aj tých, ktorí ste sa doposiaľ nezapojili do nášho programu.

Komárňanské dni 2008

Naša ŽNO sa aj v tomto roku zapojí do akcií v rámci Komárňanských dní. Dňa 4. mája znovu otvoríme bránu Menházu, a preto vtedy nás môže každý záujemca navštíviť. V rámci otvorených dverí odznejú prednášky, a rozličné programy spestria túto akciu, pripomenieme si aj 60. výročie založenia štátu Izrael.

14:30 Izrael 60 - Zrodenie sa štátu - dr. Attila Novák z Budapešti

15:30 Z domu domov - Komárňančania v Izraeli - András Paszternák

16:00 Koncert Pannónia Klezmer Band-u v synagóge

Koncert usporiadame s pomocou Kultúrneho inštitútu MR V Bratislave. Táto akcia sa koná v rámci programu Dni židovskej kultúry v Komárne, ktorý program podporuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Srdečne Vás očakávame!

Pozvánka

Séder v Komárne

ŽNO v Komárne aj v tomto roku usporiada tradičnú séderovú večeru

**v nedeľu dňa 20. apríla
o 18.00 hod**

v Menház – sála Zoltána Wallensteina pod vedením kantora Dávida Schwetzofoa.

Kóser večera je zabezpečená z Budapešti. Účastnícky poplatok je symbolický 50,- Sk, alebo 400 HUF/osoba. Prihlásiť sa môžete do 16. apríla 2008 na sekretariáte ŽNO alebo na e-mailovej adrese kile@menhaz..sk.

MELAMED 3.

Na rozdiel od doterajších zvykov nasledujúca prednáška MELAMED-u sa uskutočnila v sobotu. Do liturgického sveta sobotňajších bohoslužieb zaviedol záujemcov poslucháč univerzity György Kozma Klein. O zvykoch šabatu a Purimu hovorila poslucháčka pedagogickej fakulty univerzity Anett Túri. Hodina hebrejčiny prebiehala za pomoci Anett a druhej poslucháčky Márie Plesz. Vzhľadom na sviatočný zvyk, nevynechali ani šlachmónes, kóser čokoládam sa tešili hlavne mladí účastníci. Program bude pokračovať v apríli.

PA

